

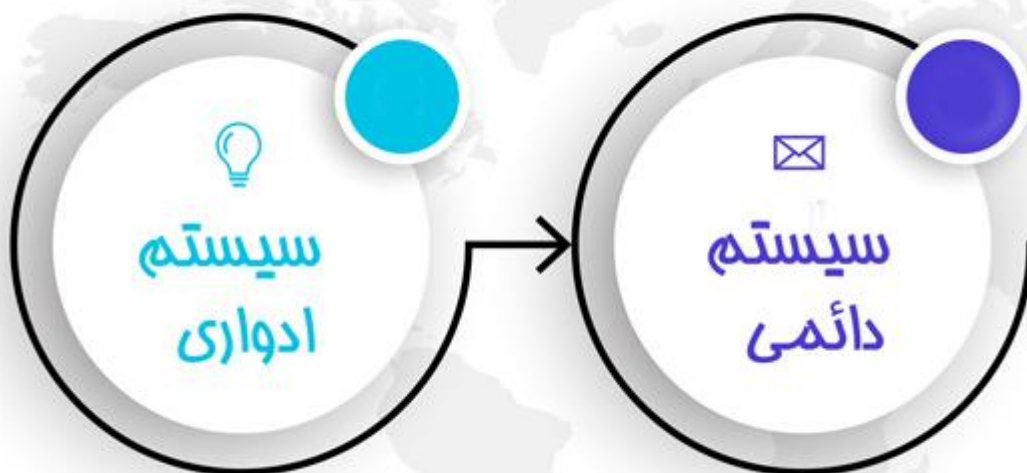
تفاوت ثبت روش دائمی و روش ادواری در حسابداری

موجودی کالا در تعیین و ارائه وضعیت مالی و عملکرد مالی هر واحد تجاری با اهمیت می باشد. . پایان سال مالی یک واحد تجاری زمانی است که موجودی کالا در کمترین حد خود قرار دارد. بنابراین شمارش فیزیکی موجودی کالا در این زمان، بسیار ساده می باشد. سیستم ثبت و نگهداری موجودی کالا به دو روش ثبت ادواری و دائمی صورت می گیرد. در روش دائمی هر یک از اقلام خرید و فروش در همان لحظه در حساب موجودی ها منعکس می شود. در صورتی که در روش ادواری در پایان دوره مالی، بعد از انجام شمارش کالا موجودی پایان دوره به ارزش کالاهای شمارش شده در حسابداری تغییر می نماید. در ادامه نحوه ثبت در [سیستم حسابداری](#) شرح داده میشود.

حسابداری موجودی کالا

دو گروه اصلی سیستم حسابداری موجودی کالا عبارتند از:

- سیستم ادواری
- سیستم دائمی

روش ادواری موجودی کالا

موجودی کالا و بهای آن در طی یک دوره در هیچ حسابی ثبت نمی گردد و در طول دوره مالی گردش ندارد و در پایان سال با شمارش کالا و ارزش گذاری (بر مبنای روش های گردش بهای تمام شده) به عنوان موجودی پایان دوره همان سال و موجودی اول دوره سال بعد در حساب و ترازنامه ثبت می گردد به عبارت دیگر مبلغ موجودی کالا در اول دوره حذف می گردد و مبلغ موجودی کالای پایان دوره در این حساب بدهکار می شود.

- نیاز به نگهداری سوابق مستمر موجودی کالا نیست
- موجودی کالا حداقل یکبار در سال شمارش می شود
- برای کالاهای ارزان مورد استفاده قرار می گیرد .

سیستم ادواری در ان دسته از واحدهای تجاری مورد استفاده قرار می گیرد که کالاهای نسبتاً ارزان قیمت می فروشند. مانند خواربارفروشی، رستورانها و فروشگاه های زنجیره ای کوچک و ... هزینه نگهداری سوابقی خرید و فروش ان بیشتر از منافع ان می باشد .

روش دائمی موجودی کالا

موجودی کالا در هر فرایند خرید و فروش بدهکار و بستانکار می شود و بها و مقدار آن در حساب موجودی ثبت می گردد. در حساب موجودی کالا در صورتی که موجودی افزایش یابد مانند خرید یا برگشت از فروش و یا کاهش آن بصورت فروش و برگشت از خرید در حساب ثبت می گردد و بنا براین بطور مستمر و دائمی گردش در دفاتر ثبت می گردد. مانده موجودی کالا در هر زمان مانده را بطور دقیق نشان می دهد.

- باید سوابق مستمر خرید و فروش کالا را نگهداری کرد.
- موجودی کالا باید یکبار در سال شمارش شود.
- برای هر کالایی مورد استفاده است

خرید و فروش در سیستم ادواری و دائمی

در سیستم دائمی موجودی کالا واحدهای تجاری یک سابقه مستمر از موجودی کالا در اختیار استو که برای فروش کالاهای گرانبها مانند اتومبیل، جواهرات و .. تحت کنترل قرار داد . استفاده از این سیستم پر هزینه است ولی این هزینه با زیان کسری و سرقت کالاهای گرانبهائی که در سیستم ادواری ممکن است رخ دهد مقایسه و ان را توجیه می کند. سیستم های نرم افزای کنترل داخلی را ارتقا و کارایی را افزایش دادند. همیشه اطلاعات مربوط به مقدار و بهای تمام شده کالا در اختیار قرار می دهد .
در سیستم دائمی مانده حساب موجودی کالا باید در هر لحظه منعکس کننده بهای تمام شده کالا باشد:

مانده اول دوره + افزایش خرید - کاهش (بهای تمام شده کالای فروش رفته) = مانده پایان دوره

مثال: اگر کالایی برابر ۳۰ واحد باشد و بهای تمام شده آن ۱۰۰۰ ریال باشد و در طول یک ماه ۲۰ واحد از این کالا به قیمت ۱۲۰۰ ریال بفروش برسد ثبت آن به صورت زیر می باشد:

• خرید کالای تجاری در سیستم ادواری

در سیستم ادواری واحد تجاری، خرید کالا را در حساب خرید ثبت می کند. حساب موجودی کالا در برگیرنده مانده اول دوره است که از دوره قبل مانده است. در پایان دوره، حساب موجودی کالا برای گزارش در صورت های مالی باید بهنگامم گردد. بنابراین یک ثبت روزنامه مانده اول دوره را از طریق بستنکار کردن موجودی کالا و بدهکار کردن خلاصه حساب سود و زیان، از حساب موجودی کالا خارج می کند .

سند حسابداری خرید روش ادواری		
عنوان	بدهکار	بستانکار
خرید کالا	۳۰,۰۰۰	
وجه نقد		۳۰,۰۰۰

خرید کالای تجاری در سیستم دائمی

حساب موجودی کالا: بدهکار

حساب صندوق/بانک/تنخواه/اسناد پرداختی/حساب پرداختی: بستانکار

سند حسابداری خرید روش دائمی		
عنوان	بدهکار	بستانکار
موجودی کالا	۳۰,۰۰۰	
وجه نقد		۳۰,۰۰۰

فروش کالای تجاری در سیستم دائمی

حساب صندوق/بانک/تنخواه/اسناد دریافتی/حساب دریافتی: بدهکار

حساب فروش: بستانکار

حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته: بدهکار

حساب موجودی کالا: بستانکار

ثبت سند حسابداری فروش روش دائمی		
عنوان	بدهکار	بستانکار
*فروش ۲۰ واحد به بهای ۱۲		
وجوه نقد	۲۴۰۰۰	
فروش		۲۴۰۰۰
*بهای تمام شده فروش رفته ۲۰ واحد کالا		
بهای تمام شده کالای فروش رفته	۲۰,۰۰۰	
موجودی کالا		۲۰,۰۰۰

فروش کالای تجاری در سیستم ادواری

ثبت فروش ۲۰ واحد کالا

سند حسابداری فروش روش ادواری		
عنوان	بدهکار	بستانکار
وجوه نقد	۳۰,۰۰۰	
فروش		۳۰,۰۰۰

در سیستم ادواری برای حساب تمام شده فروش رفته در طی سال سند صادر نمی گردد. در پایان سال اسناد حسابداری مکمل زیر پس از قیمت گذاری کالا شمارش شده به شرح زیر صادر می گردد. در صورتی که ۱۰ عدد موجودی اول دوره ۱,۰۰۰ ثبت گردد ثبت در پایان سال بصورت زیر انجام می گیرد:

- ثبت موجودی اول دوره به حساب خرید کالا

سند حسابداری اول دوره به حساب خرید کالا		
عنوان	بدهکار	بستانکار
خرید کالا	۱۰,۰۰۰	
موجودی کالا		۱۰,۰۰۰

ثبت بهای تمام شده فروش رفته و موجودی پایان دوره کالا از حساب خرید

سند حسابداری بهای تمام شده فروش رفته و موجودی پایان دوره از حساب خرید		
عنوان	بدهکار	بستانکار
بهای تمام شده فروش رفته	۲۰,۰۰۰	
موجودی کالا	۲۰,۰۰۰	
خرید کالا		۴۰,۰۰۰

• فروش کالا در روش دائمی:

ثبت اول: حسابهای دریافتی ***بد فروش ***بس
 ثبت دوم: بهای تمام شده کالای فروش رفته ***بد موجودی کالا ***بس

• هزینه حمل در روش دائمی:

موجودی کالا ***بد بانک ***بس

• خرید نسبه کالا در روش دائمی:

موجودی کالا ***بد حسابهای پرداختی ***بس

• برگشت از خرید نسبه در روش دائمی:

حسابهای پرداختی ***بد موجودی کالا ***بس

• برگشت از فروش نسبه در روش دائمی:

ثبت اول: برگشت از فروش و تخفیفات ***بد حسابهای دریافتی ***بس
 ثبت دوم: موجودی کالا ***بد بهای تمام شده کالای فروش رفته ***بس

• فروش کالا در روش ادواری:

حسابهای دریافتی ***بد فروش ***بس

• هزینه حمل در روش ادواری:

هزینه حمل ***بد بانک ***بس

• خرید نسبه کالا در روش ادواری:

خرید کالا *** بد حسابهای پرداختنی *** بس

• برگشت از خرید نسبه در روش ادواری:

حسابهای پرداختنی *** بد برگشت از خرید و تخفیفات *** بس

• برگشت از فروش نسبه در روش ادواری:

برگشت از فروش و تخفیفات *** بد حسابهای دریافتنی *** بس

روش های تعیین بهای تمام شده موجودی کالا

در هر دو سیستم دائمی و ادواری شمارش فیزیکی، مقدار شمارش شده را برای تعیین بهای تمام شده موجودی کالا، یا بهای تمام شده موجودی کالای آخر دوره در اختیار قرار می دهد. برای محاسبه بهای تمام شده موجودی کالا، مقدار کالای موجودی، در بهای تمام شده ضرب می شود:

بهای تمام شده موجودی کالا = بهای تمام شده * مقدار کالای موجودی

روش های تعیین بهای تمام شده موجودی کالا عبارتند از:

۱. شناسایی ویژه
۲. میانگین موزون
۳. اولین صادره از اولین وارده - فایفو
۴. اولین صادره از آخرین وارده - لایفو

• روش (FIFO) اولین ورودی - اولین خروجی)

در این روش گردش اقلام بهای تمام شده با گردش فیزیکی کالاهای موجود تطبیق دارد. واحد تجاری باید سوابق مربوط به بهای تمام شده هر واحد کالای خریداری شده را نزد خود نگه دارد. در این روش بهای تمام شده واحدی که در محاسبه موجودی کالا آخر دوره مورد استفاده قرار می گیرد ممکن است با بهای تمام شده واحدی که در

محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته مورد استفاده قرار می گیرد، فرق کند. در روش فایفو فرض بر این است که کالایی که اول خریداری شده است، اول هم به فروش می رسد. اجرای این روش در موقعیتی که قیمت ها در حال افزایش هستند، سود ناخالص بیشتری نشان می دهد. بالطبع سود بیشتر به معنای مالیات بیشتر می باشد و در زمانی که درآمدهای جاری با اقلام بهای تمام شده قدیمی مقایسه شوند سود کاذب نشان می دهد و در ادامه جهت تامین موجودی مجبور به خرید کالا با قیمت بالاتر می شود.

مزایای استفاده از فایفو:

- همیشه بهای جاری را برای موجودی کالا آخر دوره گزارش می کند
- سود بیشتری گزارش می شود

معایب استفاده از فایفو:

- نقض اصل مقابله با هزینه ها با درآمدها
- باید مالیات بر درآمد بیشتری پرداخت گردد
- تاثیرات تورم در بهای تمام شده کالای فروش رفته مد نظر قرار نمی گیرد

روش (LIFO آخرین ورودی-اولین خروجی)

این روش عکس روش فایفو می باشد. در این روش کالایی که آخر خریداری می شود، اول به فروش می رسند. بنابراین موجودی کالای آخر دوره شامل موجودی کالای اول دوره بعلاوه خرید های اولیه و بهای تمام شده کالای فروش رفته شامل کالاهایی است که آخر خریداری شده اند. در این روش در دوره افزایشی قیمت ها سود ناخالص کمتر حساب می شود و مالیات کمتری رابه همراه دارد.

مزایای استفاده از لایفو:

- اصل مقابله هزینه ها با درآمد رعایت می شود.
- مالیات بر درآمد کمتر پرداخت می شود و در نتیجه نقدینگی بیشتر می شود

معایب استفاده لایفو

- گزارش سود کمتر
- گزارش غیر واقعی موجودی کالای آخر دوره در تازنامه
- تحریف سود در صورت زیان
- روش میانگین

این روش در سیستم های ارزیابی ادواری و دائمی بکار می رود و تمامی معایب دو روش فوق را دارا می باشد. در صورت اجرا این روش ها سود ناخالص و موجودیهای آخر دوره هیچ یک با قیمت های جاری یا قیمت های نزدیک به آن محاسبه نمی شود. و ارزش واقعی هر واحد را نمی توان مشخص نمود. این روش مبتنی بر میانگین موزون بهای تمام

شده کالا در طی دوره می باشد. نوسانات بهای تمام شده در طول دوره میانگین می شود .
بهای تمام شده کالای آماده شده برای فروش طی دوره / تعداد کالای آماده برای فروش طی دوره = میانگین
موزون

• روش شناسایی ویژه

ممکن است برخی از واحدهای تجاری با کالاهایی در ارتباط باشند که بهای تمام شده هر یک از آنها براحتی قابل شناسایی است. نمایشگاه اتومبیل، جواهر فروشی ها و بنگاه های اموال نمونه ای از واحدهای فوق الذکر هستند. در این موارد برای تعیین بهای تمام شده کالا از روش شناسایی ویژه استفاده می کنیم.

تاثیر روش های میانگین موزون فایفو و لایفو بر سود

انتخاب هر یک از سه روش باعث تغییر در بهای تمام شده کالای فروش رفته و موجودی کالای آخر دوره می شود. زمانی که سطح عمومی قیمت ها در حال افزایش هست، استفاده از روش فایفو باعث می شود بهای تمام شده موجودی کالا آخر دوره در بالاترین حد ممکن باشد زیرا در این روش موجودی کالا آخر دوره متشکل از آخرین خرید هاست. در عین حال استفاده از روش لایفو باعث می شود که بهای تمام شده موجودی کالا آخر دوره در پایین ترین حد ممکن باشد زیرا در این روش خرید های اول تشکیل دهنده موجودی کالای آخر دوره می باشد. هنگامی که اقتصاد با کاهش سطح عمومی قیمت ها مواجه است بهای تمام شده موجودی کالای آخر دوره در روش فایفو در کمترین حد و در روش لایفو در بیشترین حد خود قرار داد. در زمانی که اقتصاد با افزایش سطح قیمت ها روبروست ، بکارگیری روش لایفو باعث می شود که درآمد مشمول مالیات در کمترین حد ممکن و در نتیجه مالیات بر درآمد نیز در کمترین حد ممکن باشد.

سیستم دائمی و ادواری برای چه شرکت هایی مناسب است

روش دائمی برای بنگاه های تجاری با ارزش موجودی کالاهای گرانبها مانند اتومبیل ، جواهرات و .. پیشنهاد می شود و روش ادواری برای شرکت ها با ارزش موجودی پایین مانند سوپرمارکت ها ، رستوران ها و .. می باشد. به طور معمول خرید و فروش فعالیت عمده و اصلی شرکت های تجاری و بازرگانی می باشد و بخش عمده دارایی آنها را موجودی کالا تشکیل می دهد به همین دلیل دو روش دائمی و ادواری عنوان شده در بالا برای نگهداری موجودی به بنگاه های اقتصادی ارائه شده است. بطور خلاصه اگر بخواهیم جمع بندی کلی از مقاله داشته باشیم باید بگوییم در روش ادواری به دلیل اینکه در ثبت سند حسابداری، حساب موجودی کالا استفاده نمی شود امکان گزارشگیری لحظه ای موجودی کالا وجود ندارد و سیستم اطلاعات مربوط به موجودی های کالا در هر زمان در دسترس نمی باشد. این نوع سیستم در واحدهای تجاری که کالاهای نسبتاً ارزان می فروشند مورد استفاده قرار میگیرد. در این شرکت ها هزینه نگهداری سوابق موجودی کالا بیشتر از منافع است به همین دلیل یک شرکت حسابداری و یا حسابداران لازم است سالانه حداقل یکبار اقدام به شمارش فیزیکی موجودی کالا کنند تا میزان موجودی کالا را مشخص نمایند و در تهیه صورت های مالی از این مقادیر استفاده کنند. بنابراین در صورتیکه بخواهیم موجودی معرف ارزش کالای موجود در انبار باشد روش دائمی مناسبتر می باشد.